

A radikális párt és a nők egyenjogúsítása.

Írta: BÉDY-SCHWIMMER RÓZSA.

Ha a magyar nőmozgalomnak eredményei felmérésére kézzelfogható mértékre volna szüksége, akkor főképen három mérőszámszámra kellene utalnia. Elsősorban a kormány tavaly elfogadott választójogi javaslatát kísérő magyarázatra, amely a nők választójogát elvitázhatatlan szükségletnek jellemezte. Másodsorban Andrássy pártprogramjára, amely a nők jogkiterjesztését, ha félénken is, de emlegeti. És végül a polgári radikális párt programjára, amely a nők választójogát is kifejezetten követeli.

Teoretikus eredményekben a magyar nőmozgalom kilenc évi munkával a félszázados angol nőmozgalom mellé került, maga mögött hagyva a német és a francia mozgalmat.

Mindazok, akik munkairányunk helyességében kételkedtek, akik az elveinkhez való szigorú ragaszkodást hibáztatták, akik taktikát ajánlottak a kíméletlen ellenünk vagy velünk irányelv helyett, most remélhetőleg utólag megemelik a kalapjukat a Feministák Egyesületének politikai hajthatatlansága előtt.

Különösen az olyan radikális feministák — mi kénytelenek voltunk radikalizmusukat kétségbevonni, tagadni — okulhatnak az eredményeken, akik a párt-hűség erényéből bünt faragtak, amikor elfogadták, hogy a nők igényeinek félretolása összeegyeztethető az igazi radikalizmussal. Mintahogy a szocialisták is meghamisítják tanaikat az »előbb a férfiak« érvényesítésével.

A magyar radikalizmus pártmotorra sűrűsítése régen várt eseményét mi ránk, nőkre nézve is örvendéssé tette nevelő propagandánk hatásának! látható eredménye, örülünk annak, hogy kilenc évi hadakozás után azon az oldalon is belátták igazunkat. Vajjon a nők egyenjogúsítására vonatkozóan komolyan veszik-e majd saját programjukat a választások után, amikor tettekről és nem esetleg igénybe veendő szolgálatokról lesz szó, arra nézve megoszolhatnak várakozásaink. A férfiak politikája általában minden hitet és bizalmat

kiölhetett a jogaikért küzdő nőkben. Megszorultság idejében ígéret, hatalomrajutás után szőszegés, jellemzi nagyjában a politikai pártok viszonyát a nőkhöz.

De e tapasztalatból kifolyó bizalmatlanságot az új párttal szemben készek vagyunk felfüggeszteni, mint ahogy 1905-ben, a Feministák Egyesülete nyilvános politikai fellépése kezdetén, a függetlenségi pártnak is előlegeztünk bizalmat. Radikális barátaink akkoriban súlyosan kritizáltak bennünket ezért a naivitásért, de most talán hasznát veszik annak, hogy viszont nekik is juttatunk a naiv előlegből; a függetlenségi párt, amely 1905-ben Hentaller Lajos indítványára, Barabás Béla, Benedek János és mások hangos helyeslése mellett úgy mutatkozott, mintha várhatnánk tőle valamit, de mihelyt hatalomra került, rögtön lerázta magáról a nők választójogára vonatkozó erkölcsi kötelezettségét; újból ellenzékre kerülve, Justh Gyula pedig saját szavai szerint »a népnek ígérkezett« s ez számára kizárólag a férfiproletariátust jelentette.

Szóval a magyar nőmozgalom tapasztalatai igazolják a politikai pártok megbízhatatlanságának törvényszerűségét. A magyar nőmozgalom ezért tovább is ragaszkodik a pártonkívüliség elvéhez.

Másrészt saját meggyőző erőnkben kételkednénk, ha nem tudnánk abban bízni, hogy mozgalmunk nevelő hatása, igazságaink belső ereje végre mégis csak győzedelmeskedik.

Amikor az új pártnak tehát éppen úgy, mint bármely más pártnak elhisszük, ha kijelenti, hogy a nőt emberszámba készülni, hangsúlyoznunk kell, hogy bizalmunk határa csak az első csalódás. Abban az esetben, ha a radikális párt várakozásunk ellenére elfelejtené, hogy a nők dolga ép olyan fontos, olyan sürgős, olyan életbevágó, mint a férfiaké, véleményünk ismét csak az lehetne, mint a múltban.

Mint a múltban, amikor »nevetségesnek« tartották, hogy a nők választójogával kompromittálják az »általános« választójogért folyó harcukat. Amikor népgyűléseiken szervezett brutalitással megtagadták a nőktől a szólásszabadságot. Amikor még a nő polgári iskolai neveltetését is sokalló Bánffyval fogtak kezret a nők ellen. Amikor rendőrrel távolítottak el gyűléstermeikből nőket, csupán mert azok nemük követeléseire számára is figyelmet kívántak. Amikor hivatalos sajtójukban szándékosan elhallgatták vagy elferdítették a nőmozgalom aktualitásait. Amikor asszonyaikat elvadították a feminista mozgalomtól, amelyet általában ignorálással vétek gyengíthetni. Illetlenül hízelgének magunknak, ha folytatnók a múlt bűnlajstromát. Hiszen minél erősebb volt az ellentállás, annál jobban dicséri a feministák meggyőző munkáját az igaztalan igazságtalan elnyomási kísérleteket végező jobb belátás.

E percben hiszünk e belátás őszinteségében, de a legparányibb visszaesés nem csupán megingatná, hanem megölné e bizalmat. Férfipártok programja elvesztették szuggesztív erejüket, amióta a szociáldemokrácia visszaélt a programpolitikával.

»Deeds no words«, a nemzetközi nőmozgalom jel-szava. Tettek s nem csupán szavak után ítél a magyar nőmozgalom is.

Bernard Shaw Pygmalionjában, mikor a laduvé nevelt virágáros leányban felébred a nő méltóságának érzése, gazdája lába elé csapja a máskor alázatosan előkészített papucsot. És Higgins professzor később azt vallja Elizának, hogy a papucsot alázatosan előkészítő

nőt csak cselédszámba vette, de amikor felháborodva hozzá vágta a háziúr hataknát symbolizáló papucsot: az embert látta meg benne. S akkor szerette meg.

A magyar politikai pártok hosszú ideig cselédsorba akarták kényszeríteni a feminista mozgalmat, de az kezdettől fogva vonakodott férfipártok számára papucsot melegíteni. A pártok ezért kezdik tisztelni és becsülni a magát megbecsülő mozgalmat.